

การจัดการตลาดหม่อนผลสด

๑. ชื่อเกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ-สกุล นายฉัตรชัย บัวแสน

วันเดือนปีเกิด ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๕ อายุ ๔๔ ปี

เลขบัตรประจำตัวประชาชน ๕-๕๕๑๒-๐๐๐๘๑-๐๒-๘

ที่อยู่ เลขที่ ๒๖๓ บ้านน้ำรีพัฒนา หมู่ที่ ๑๒ ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

จังหวัดน่าน รหัสไปรษณีย์ ๕๕๑๓๐

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๙-๙๙๗-๓๔๐๕

๒. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

- ประธานกลุ่มหม่อนผลสดภูพยัคฆ์ ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน
- ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนผลสดภูพยัคฆ์
- ได้รับคัดเลือกให้แปลงหม่อนเป็นศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- เป็น Smart farmer และเป็นประธานศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอ

เฉลิมพระเกียรติ

๓. พื้นที่ทำการเกษตร

- พื้นที่ปลูกหม่อนผลสด	๒	ไร่
- พื้นที่ปลูกกาแฟ (อาราบิก้า)	๔	ไร่
- พื้นที่นาข้าว	๔	ไร่

๔. รายได้จากผลผลิตทางการเกษตรต่อปี

- พื้นที่ปลูกหม่อนผลสด	๒	ไร่	รายได้	๑๐๐,๐๐๐	บาท
- พื้นที่ปลูกกาแฟ (อาราบิก้า)	๔	ไร่	รายได้	๙,๐๐๐	บาท
- พื้นที่นาข้าว	๔	ไร่	(บริโภคในครัวเรือน)		
- เลี้ยงไก่	๑๒๐	ตัว	กิโลกรัมละ	๑๓๐	บาท

๕. ประเด็นที่แสดงถึงความโดดเด่นและมีการปฏิบัติที่ดี (สาขาหม่อนผลสด)

๕.๑ ความรู้เฉพาะสาขา

นายฉัตรชัย บัวแสน เป็นเกษตรกรต้นแบบ โดยได้ปรับเปลี่ยนการปลูกของตนเองจากพืชไร่(ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ซึ่งมีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจำนวนมากโดยในต่อนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกันมากในพื้นที่ส่วนใหญ่ ด้วยเป็นคนใฝ่รู้ศึกษาในงานเกษตรและการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้คุณฉัตรชัยหันมาปลูกหม่อนผลสด ซึ่งมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยมาก ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค เมื่อประสบ

ความสำเร็จได้ถ่ายทอดความรู้การผลิตให้แก่ผู้สนใจ และร่วมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตหม่อนผลสด เพื่อพัฒนาการผลิต, การตลาดและจัดหาวัตถุดิบในการผลิตหม่อนผลสด

๕.๒ การจัดการปัจจัยการผลิต

๑. เริ่มจากการตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อให้ทราบถึงปริมาณธาตุอาหารในดิน โดยได้รับความร่วมมือจากกรมพัฒนาที่ดิน
๒. ปุ๋ยพืชสดที่ทำขึ้นเองและปุ๋ยคอกบำรุงดินทุกปี โดยมีการผลิตเองและร่วมกันผลิตในกลุ่มผู้ผลิตหม่อนผลสด
๓. วิธีการป้องกันกำจัดแมลงจะใช้สารชีวภัณฑ์ (บิวเวอเรีย, เมตาไรเซียม) ฉีดพ่นป้องกันกำจัดเพลี้ยและหนอนในช่วงแตกใบอ่อน พอใบแก่ก็จะมีแมลงมารบกวน

๕.๓ เทคนิคการผลิตหม่อนผลสดให้ได้คุณภาพ ในพื้นที่ ๒ ไร่ ได้ผลผลิต ๔,๐๐๐ ตัน/ปี

๑. หลังจากการเก็บผลผลิตต้องรีบตัดแต่งกิ่งแก่กิ่งเสียและกิ่งที่เป็นโรค เพื่อเตรียมการบำรุงต้นหม่อนหลังการเก็บเกี่ยว การเตรียมต้นก่อนหม่อนจะมีการสะสมอาหารในลำต้น อย่างเต็มที่
๒. การโน้มกิ่งให้ออกนอกฤดูต้องคัดเลือกกิ่งที่สมบูรณ์เหมาะสมกับขนาดต้นถ้าโน้มมากผลผลิตจะไม่ได้คุณภาพ และเมื่อมีดอกต้องมีการให้น้ำช่วยในช่วงดอก-ติดผล (ให้สม่ำเสมอ)
๓. ควรมีการกำหนดการโน้มกิ่งหม่อนให้สัมพันธ์กับช่วงเวลาผลผลิตออก และกำลังในการเก็บเกี่ยวผลผลิตของผู้ผลิตด้วย
๔. ใช้น้ำหมักชีวภาพราตรอบทรงพุ่มช่วง พืชต้นและช่วงติดผลอ่อน จะช่วยเร่งการเจริญเติบโตดีขึ้น

๕.๔ เทคนิคการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดรองรับและให้เพียงพอตลอดทั้งปีและให้เกิดการเสียหายต่อผลผลิต

ปกติโดยทั่วไปเมื่อต้นหม่อนมีการเจริญเติบโตทางด้านลำต้นไประยะหนึ่งแล้วก็จะมีการออกดอกติดผล ซึ่งการออกดอกติดผลของหม่อนจะเริ่มมีการแทงช่อดอก ในช่วงต้นฤดูหนาวประมาณต้นเดือนมกราคม จากนั้นจะเริ่มสุกในช่วงต้นเดือนมีนาคม จนถึงเดือนเมษายน ปริมาณผลหม่อนที่ได้จะขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ ขนาดและอายุของต้น นอกจากนั้นหม่อนยังมีการแทงช่อดอกในปริมาณที่เล็กน้อยเมื่อมีการตัดแต่งกิ่งหม่อนในแต่ละครั้งที่มีการตัดกลางตัดแขนงในช่วงกลางปี

ปัจจัยในการออกดอกของหม่อนมีผลต่อผลผลิต

๑. การสะสมความเย็นในระยะการเจริญเติบโตของพืช ทำให้มีผลต่อสรีระวิทยาของพืชเพื่อกระตุ้นการออกดอกหม่อนจะมีการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนของฮอร์โมนพืชภายในลำต้นหม่อนเพื่อกระตุ้นให้มีการติดดอกออกผล

๒. ผลกระทบของช่วงระยะเวลาของแสงที่มีต่อการเจริญเติบโตของพืช ทำให้มีผลต่อสรีระวิทยาของพืชเพื่อกระตุ้นการออกดอก

๓. ความอุดมสมบูรณ์ของต้นหม่อน เป็นการสะสมสารอาหารต่าง ๆ ภายในลำต้นของหม่อนซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน เพื่อให้ผ่านระยะเวลาการเจริญเติบโตทางลำต้น (vegetative growth) เข้าสู่ระยะของการติดดอกออกผล(reproductive growth) การเก็บเกี่ยวผลผลิตผลหม่อนโดยวิธีการธรรมชาติและจากผลพลอยได้จากการตัดแต่งกิ่งหม่อนแต่ละครั้งจึงยังให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในด้าน การแปรรูปผลหม่อนด้านต่างๆ ดังนั้นการใช้วิธีการบังคับต้นหม่อนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตผลหม่อน ในปริมาณที่มาก และตามระยะเวลาที่ต้องการ จึงเป็นวิธีการที่น่าจะทำให้การผลิตผลหม่อนออกมาคุ้มค่าทาง เศรษฐกิจ ปัจจุบันมีการศึกษาในเรื่องการบังคับการติดดอกออกผลของหม่อนกันน้อยมากแต่ขณะนี้กำลังอยู่ใน จุดเริ่มต้นการศึกษาในเรื่องนี้อย่างจริงจังการบังคับการออกดอกของหม่อนมีวิธีการดังนี้คือ

๑. การโน้มกิ่ง-เด็ดยอด-ริดใบ

ในลักษณะการโน้มกิ่งแบบโค้งยอดเข้าหาพื้นดิน วิธีการนี้เหมาะสำหรับการปลูกหม่อนพันธุ์บุรีรัมย์ ๖๐ แบบเดิม ที่มีระยะปลูก ๐.๗๕ x ๒.๐๐ -๓.๐๐ เมตร วิธีการบังคับจะทำการตัดต่ำหม่อนตามปกติ ในช่วงต้นฤดู ปล่อยให้หม่อนเจริญเติบโตทางลำต้นไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน ในช่วงนี้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตใบหม่อนได้ตาม ปรกติโดยวิธีการเก็บใบ แต่ต้องระวังไม่ให้มีการกระทบกระเทือนต่อตาข้างของหม่อน และเมื่ออายุกิ่งหม่อน ครบ ๖ เดือน ก็เริ่มทำการริดใบหม่อนที่เหลืออกให้หมด จากนั้นจึงโน้มกิ่งเข้าหากันลักษณะแหวต่อแหว โดยใช้ เชือกฟางผูกติดกิ่งหม่อนแหวหนึ่งเข้ากับอีกแหวหนึ่ง ทำให้มองดูเหมือนอุโมงค์ ซึ่งทำให้ความสูงของอุโมงค์สูง ประมาณ ๑.๕๐ เมตรจากพื้นดิน ทำการตัดยอดกิ่งหม่อนออกให้หม่อนทุกกิ่งโดยการตัดไม่ให้ลำยื่นออกไปจาก แนวแหวหม่อนเดิมเพื่อไม่ให้กีดขวางการปฏิบัติงานระหว่างแหวหม่อน หลังจากบังคับทรงพุ่มแล้วปล่อยให้ หม่อนเจริญเติบโตตามปรกติ ซึ่งหม่อนจะมีการแตกตาข้างออกมาเกือบทุกตาพร้อมกับการแทงช่อดอก ออกมาตามบริเวณที่แตกยอดออกมาใหม่ ตาดอกจะเริ่มทยอยบาน ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะหมดตาดอก ซึ่งมี ประมาณ ๓-๖ ตาดต่อยอดใหม่ที่ตาดอกออกมา ในลักษณะเช่นนี้หม่อน ๑ ต้น จะให้ผลผลิตผลหม่อนประมาณ ๔๐๐-๕๐๐ ผล และให้ผลผลิตต่อไร่ประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ กิโลกรัม สำหรับหม่อนพันธุ์ บุรีรัมย์ ๖๐ โดยมีระยะ เก็บเกี่ยวหลังจากดอกบานประมาณ ๖๐-๙๐ วัน วิธีการเช่นนี้สามารถแบ่งแปลงหม่อนบังคับทรงพุ่มต่างเวลา กันเพื่อขยายระยะเวลาการให้ผลผลิตผลหม่อนได้ยาวนานขึ้น โดยสามารถโน้มกิ่งหม่อนที่มีอายุตั้งแต่ ๖ เดือน ๗ เดือน ๘ เดือน และ ๙ เดือน ก็จะมีผลผลิตผลหม่อนตั้งแต่ เดือนธันวาคม จนถึง เดือนเมษายน ของแต่ละปี แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีด้วย หากมีปริมาณน้ำฝนมาก ควรยืดระยะเวลาในการโน้มกิ่ง ให้ช้าลง

๒. การโน้มกิ่งหม่อนที่ปลูกแบบทรงพุ่ม

เป็นวิธีการบังคับทรงพุ่มหม่อนที่ปลูกแบบไม้ผลที่มีระยะปลูก ประมาณ ๒ x ๒ หรือ ๔ x ๔ เมตร ขึ้นไป เป็น การปลูกแบบไม่มีการตัดแต่งกิ่งแต่ทำการบังคับให้ทรงพุ่มสูงจากพื้นดิน ๑.๕๐ เมตร เมื่อหม่อนแตกกิ่งกระโดง ใหม่ขึ้นมาในแต่ละปีก็จะทำการโน้มกิ่งให้ปลายยอดขนานกับพื้นดิน และก่อนจะโน้มกิ่งจะต้องริดใบหม่อนออก ให้หมดก่อนพร้อมทั้งตัดยอดส่วนที่เป็นกิ่งสีเขียวออกยาวประมาณ ๓๐ เซนติเมตรออกก่อน วิธีการโน้มกิ่ง สามารถกระทำได้หลายวิธี

คือ

๒.๑ โดยใช้ลวด หรือเชือกผูกโยงติดไว้กับกิ่งที่อยู่ข้างล่างหรือพื้นดินโดยใช้หลักไม้ฝังปักไว้บนพื้นดินสำหรับยึด เชือกหรือลวดไว้

๒.๒ ใช้ไม้ไผ่ล้อมเป็นคอกไว้สูงจากพื้นดิน ประมาณ ๑.๕๐ เมตร แล้วโน้มกิ่งออกมาใช้เชือกผูกมัดติดไว้กับคอก ที่ล้อมไว้

๒.๓ ทำราวเส้นลวดซึ่งขนานในระหว่างแถวของต้นหม่อนแล้วโน้มกิ่งให้ขนานกับพื้นดิน จากนั้นนำกิ่งหม่อนที่ ตัดยอด ริดใบออกแล้วมามัดติดไว้กับราวเส้นลวด วิธีการสามารถเก็บเส้นลวดไว้ใช้งานได้นานหลายปี ส่วน ระยะเวลาของการโน้มกิ่งจะอยู่ในช่วง เดือน กันยายน – เดือนมกราคม ในปีถัดไปแล้วแต่ว่าจะเลือกให้หม่อน ติดดอกออกผลในช่วงระยะเวลาไหน ซึ่งปกติจะสามารถเก็บเกี่ยวผลหม่อนได้หลังจากทำการโน้มกิ่งประมาณ ๖๐ วัน และมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลหม่อน ประมาณ ๓๐ วัน อนึ่งสำหรับหม่อนที่ปลูกในสภาพพื้นที่สูงซึ่งมี อากาศหนาวเย็นมากการเก็บเกี่ยวและการติดตามดอกออกผลจะช้าออกไปประมาณ ๑ เดือน ตามขนาดของ ความหนาวเย็น

๕.๕ การตลาด

๑. มีการรวมกลุ่มของผู้ผลิตหม่อนผลสดเพื่อบริหารจัดการผลผลิตที่จะออกในแต่ละฤดู โดยขายในนามกลุ่มผู้ผลิตหม่อนผลสดภูพยัคฆ์

๒. รักษามาตรฐานการผลิตพืชปลอดภัย โดยมีเป้าหมายเป็นหม่อนอินทรีย์

๓. รายรับจากการขายหม่อนผลสด ในฤดูการตั้งแต่มีนาคม

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (กิโลกรัม)	ราคา	จำนวนเงิน
๑	คุณสมใจ เพชรเดิม	๓๕๒	๓๐	๑๐,๕๓๐
๒	คุณแผน(ภูฟ้า)	๕๐๐	๓๐	๑๕,๐๐๐
๓	คุณสัญญา	๑,๐๐๐	๓๐	๓๐,๐๐๐
๔	ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา	๑,๒๐๐	๓๐	๓๖,๐๐๐
๕	โรงงานหลวงดอยคำ	๔๘,๐๐๐	๓๐	๑,๔๔๐,๐๐๐
๖	บริษัท IQM	๓,๐๐๐	๓๕	๑๐๕,๐๐๐
๗	บริษัท IQM	๒๔,๕๐๐	๓๒	๗๘๔,๐๐๐
๘	บริษัท ที เอ็น ดี ฟูดส์	๑,๐๐๐	๓๐	๓๐,๐๐๐
๙	น.ส.สารพี พันหนูข้าว	๑,๒๐๐	๓๐	๓๖,๐๐๐
รวม		๘๐,๗๕๒		๒,๔๕๑,๕๓๐

๕.๕ การแปรรูปผลผลิตหม่อนผลสด

มีการแปรรูปผลผลิตจากหม่อนผลสดขายในนามกลุ่มผู้ผลิตหม่อนผลสดภูพยัคฆ์ ผลหม่อนมีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีสารบางชนิดที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย สามารถนำมาแปรรูปได้หลากหลาย เช่น น้ำหม่อน แยมหม่อน ไอศกรีมหม่อน หม่อนหยี หม่อนอบแห้ง เป็นต้น

การแปรรูปผลหม่อน ๑๕ กก.			
ผลิตภัณฑ์ที่ได้	ต้นทุนการผลิต	ราคาขาย	กำไร
น้ำหม่อน ๒๐๕ ขวด	๔๑๒ บาท	๑๐ บาท/ขวด = ๒,๐๕๐ บาท	๑๖๕๐ บาท
แยมหม่อน ๒๘ กระจุก	๑๐๐ บาท	๓๕ บาท/กระจุก = ๙๘๐ บาท	๘๘๐ บาท

๖. อื่นๆ

การผลิตหมอนผลสดต้องคำนึงถึงผลผลิตและตลาดรองรับปริมาณผลผลิต กำลังแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพราะถ้าเก็บผลผลิตไม่ทันจะทำให้เกิดความเสียหายกับผู้ผลิต การวางแผนการผลิตที่ดีจึงเป็นเรื่องสำคัญในการผลิตหมอนในแต่ละฤดู

ผู้ดำเนินการองค์ความรู้

สำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

เบอร์โทรศัพท์ ๐๕๔-๖๙๓๕๒๙

นายสัตวสันต์ พรหมลังกา เกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๘๘๔๗๔๔๔

นายอิทธิพัทธ์ ปันชู นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๖๓๔๓๘๕๒

นายพิสิษฐ์ จำปาเทศ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗-๖๖๑๗๓๔๔